

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNALLE**VNS 2/2022 Asiantuntijalausunto Valtioneuvoston selontekoon julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023-2026**

Hyvinvointialueiden rahoituksessa tulisi varmistaa sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien järjestämisvastuun onnistunut ja hallittu siirto kunnilta hyvinvointialueille. Rahoituksen riittävydessä tulee huomioida erityisesti muutuskustannukset ja uudet tehtävät, joiden rahoitus ei ole siirtyvissä kustannuksissa. Väestön ikääntyminen ja työikäisen väestön keskittyminen suurempiin kaupunkeihin haastaa rahoituksen riittävyttä erityisesti alueilla, joissa väestö vähenee. Alueilla, joissa asukasmäärä vähenee, rahoitus vähenee asukkaiden vähenemisen myötä ja palvelutarve ei vähene samalla tavalla. Etelä-Pohjanmaan alueella asukasmäärä vähenee 1000 henkilöä vuodessa ja sen myötä rahoitus vähenee noin 3,8 miljoonaa euroa vuodessa. Rahoituslakia tulee muuttaa niin, että rahoitus ei vähene suoraviivaisesti asukasmäärän vähenemisen johdosta, vaan rahoitus tarkistetaan näiltä osin pidemmällä aikavälillä. Rahoituksen perusteiden keskiarvoistaminen koko valtakunnan tasolla on ongelma. Keskiarvoistaminen vääristää todellista rahoituksen tarvetta alueella. Laskelmissa tulee käyttää alueen todellisia lukuja.

Hyvinvointialueiden valmisteluun osoitettu rahoitus on riittämätöntä. Erityisesti ICT-muutuskustannuksiin rahoitusta olisi osoitettava enemmän. Haastetta on erityisesti sirpalemaakuntien valmistelussa, koska järjestelmien yhtenäistämistä ei ole vielä tehty. Erityisesti sähköisten palveluiden kehittämiseen tulee varata rahoitusta riittävästi, että palvelut saadaan turvattua myös reuna-alueilla.

Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu vuoden 2021 tilinpäätöstietoihin ja vuoden 2022 talousarviotietoihin. Hyvinvointialueiden muutosvaiheen vuoden 2023 rahoitus on turvattava ja saatava vastaamaan todellisia toteutuvia kustannuksia. Valtiovarainministeriön tekemän esityksen mukaan kuntien esittämät TA 2022 sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen kustannukset ovat toteutuneeseen kehitykseen nähden liian alhaiset. Rahoituksessa tulee turvata vuoden 2023 rahoitus täysimääräisesti toteutuneiden kustannusten perusteella ja heti vuoden 2023 aikana. Tämänhetkiset laskelmat näyttävät siltä, että heti hyvinvointialueiden aloittaessa, joudutaan merkittäviin sopeuttamistoimiin. Laskelmat osoittavat myös, että sosiaali- ja terveyspalveluja sekä pelastustointia koskevan uudistuksen tavoitteet kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveys- sekä pelastustoimen palvelut, parantaa turvallisuutta, palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta, turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti, vastata yhteiskunnallisten muutosten mukaan tuomiin haasteisiin ja hillitä kustannusten kasvua vaarantuu heti vuonna 2023 ja uudistus ei saavuta sille asetettuja tavoitteita.

Rahoitusesityksessä ei todellisuudessa huomioida mitenkään siirtymävaiheen palkkaharmonisoinnin todellisia kustannuksia, kevään 2022 palkkaratkaisusta syntyvää kustannusvaikutusta, nykyisen kasvaneen inflaation vaikutusta, koronasta aiheutunutta hoitovelan hoitamista. Hyvinvointialueiden tulee selviytyä koronan aiheuttamasta hoitovelasta ja samoin piilevästä hoitovelasta, joka tulee rasittamaan hyvinvointialueiden taloutta merkittävästi heti käynnistyksen yhteydessä. Uusiin ja

laajeneviin tehtäviin liittyvä rahoitus ja palkkaharmonisointin rahoittaminen tulee varmistaa. 0,2 prosenttiyksikön korotus ei tule riittämään kaikkeen siihen, mihin sitä on kaavailtu käytettävän.

Ukrainan sodasta käynnistynyttä kriisivalmiuden nostamisen aiheuttamia kustannuksia, joka tulee nostamaan palo- ja pelastustoimen rahoitustarvetta, ei huomioida rahoituksessa riittävästi.

Hyvinvointialueiden käyttämistä tiloista määritetään vuokra-asetuksessa 6% tuottovaatimus. Käytännössä tämä nostaa vuokria ja aiheuttaa lisää kustannuksia, joita esityksessä ei ole huomioitu. Myös vuokrien alueellinen yhtenäistäminen tulee nostamaan hyvinvointialueiden vuokratkustannuksia.

Kriisivalmiuden nosto ja hyvinvointialueiden merkittävä rooli siinä tulisi huomioida rahoituksessa kokonaan omana erillisenä lisärahoituksena. Palo- ja pelastustoimen rahoitus ja kriisivalmiuden parantaminen pysyvällä rahoituksella ei vastaa tilannetta. Palo- ja pelastustoimi johtaa siviiliturvallisuusvalmistautumista ja sen ylläpitoa.

Hyvinvointialueiden rahoituksessa yliopistosairaalalisää ei saa vähentää hyvinvointialueilta, vaan yliopistosairaalalisä pitää tulla varsinaisen laskennallisen kustannuksen päälle. Yliopistolliset sairaalat ja hyvinvointialueet laskuttavat joka tapauksessa kustannuksia muilta hyvinvointialueilta. Uudenmaan erillisratkaisussa yliopistosairaalalisä tulee ohjata suoraan HUS-yhtymälle, eikä Uudenmaan hyvinvointialueille ja Helsingin kaupungille. Näin voidaan varmistaa, että erillisrahoitus hyödyttää yhtäläisesti kaikkia yhteistyöalueen hyvinvointialueita.

Tero Järvinen
vt. hyvinvointialuejohtaja
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue